

บทที่ 4

ยุทธศาสตร์ที่ 1 : การมุ่งเน้นการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย

การลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยเป็นภารกิจหนึ่งของการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะช่วยลดความรุนแรงและผลกระทบที่เกิดจากสาธารณภัยได้ การลดความเสี่ยงอย่างเป็นระบบด้วยการวิเคราะห์และจัดการความเสี่ยงโดยการกำหนดนโยบาย แผน และมาตรการเพื่อแก้ไขต้นเหตุของปัญหาจะสามารถลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยที่เกิดแก่ชุมชนและสังคม เพื่อลดความเสี่ยงเดิมและป้องกันความเสี่ยงใหม่ไม่ให้เกิดขึ้น ซึ่งจะช่วยให้สังคมมีความพร้อมในการเผชิญเหตุและฟื้นฟูให้ดีกว่าและปลอดภัยกว่าเดิม อันนำไปสู่ความสามารถที่จะรับมือและฟื้นคืนกลับได้ในระยะเวลาที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

ความเสี่ยงจากสาธารณภัย (Disaster Risk) หมายถึง โอกาสที่สาธารณภัยทำให้เกิดการสูญเสียต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน ความเป็นอยู่และภาคบริการต่าง ๆ ในชุมชนใดชุมชนหนึ่ง ณ หนึ่งเวลาใดเวลาหนึ่งในอนาคต ซึ่งสามารถแทนด้วยสมการแสดงความสัมพันธ์ของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความเสี่ยง ได้แก่ ภัย ความล่อแหลม ความเปราะบาง และศักยภาพ ดังนี้

$$\text{ความเสี่ยง (Risk)} = \frac{\text{ภัย (Hazard)} \times \text{ความล่อแหลม (Exposure)} \times \text{ความเปราะบาง (Vulnerability)}}{\text{ศักยภาพ (Capacity)}}$$

4.1 แนวคิดการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย

การลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยในแต่ละประเทศไม่สามารถดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายได้ โดยบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง เนื่องจากสาธารณภัยเป็นเรื่องของคนทุกคน จึงจำเป็นต้องมีการกำหนดแนวทางให้ดำเนินการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยร่วมกันทุกภาคส่วนของประเทศ ทั้งนี้ ระดับสากลและระดับภูมิภาคได้มีการจัดทำกรอบการดำเนินงานเพื่อเป็นแนวทางในการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยให้เกิดประสิทธิผล และได้มีการยอมรับแนวคิดในการปฏิบัติการเพื่อลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย หรือ Disaster Risk Reduction: DRR ขึ้น เพื่อให้เข้าใจความเสี่ยงจากสาธารณภัย เสริมสร้างศักยภาพในการบริหาร และจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย ลงทุนด้านการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยเพื่อให้มีภูมิคุ้มกันในการพร้อมรับมือและฟื้นคืนกลับได้อย่างรวดเร็ว รวมทั้งพัฒนาศักยภาพเพื่อเตรียมพร้อมในการเผชิญเหตุสาธารณภัยอย่างมีประสิทธิภาพ และการฟื้นฟูสภาพและซ่อมสร้างให้ดีกว่าและปลอดภัยกว่าเดิมในช่วงการฟื้นฟู

4.2 เป้าประสงค์

- 4.2.1 เพื่อหลีกเลี่ยงภัยอันตรายและลดผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น โดยการลดความเปราะบาง และความล่อแหลม พร้อมทั้งการเพิ่มขีดความสามารถในการเตรียมพร้อมรับมือกับสาธารณภัยที่เกิดขึ้น
- 4.2.2 เพื่อให้มีนโยบาย มาตรการ และแนวทางปฏิบัติให้ทุกภาคส่วนลดความเสี่ยงที่มีอยู่เดิมและป้องกันไม่ให้ความเสี่ยงใหม่เกิดขึ้น

4.3 กลยุทธ์การมุ่งเน้นการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย

กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาและส่งเสริมให้มีความเข้าใจความเสี่ยงจากสาธารณภัยทุกระดับ (ระดับชาติ จังหวัด ท้องถิ่น)

การประเมินความเสี่ยงจากสาธารณภัย เป็นกระบวนการที่ช่วยตรวจสอบระดับความเสี่ยง ของชุมชน หรือสังคม ด้วยการวิเคราะห์ปัจจัยเสี่ยงที่เกี่ยวกับความล่อแหลมและความเปราะบางที่อาจก่อให้เกิดอันตราย ทั้งนี้ หากมีการพัฒนาศักยภาพจะทำให้ความเสี่ยงที่เกิดขึ้นลดลง ผลที่ได้จากการประเมินความเสี่ยงจะใช้เป็นเครื่องมือทางกลยุทธ์ที่จัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยนั้น ๆ โดยให้กองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแต่ละระดับ หน่วยงานหลักและหน่วยงาน สนับสนุนในทุกภาคส่วน เป็นหน่วยรับผิดชอบประเมินความเสี่ยงจากสาธารณภัย

(1) แนวทางปฏิบัติในการประเมินความเสี่ยงจากสาธารณภัย

(1.1) สำรวจและจัดทำข้อมูลฐาน (Baseline Data) และชุดข้อมูลที่เป็นสำหรับการจัดการ ความเสี่ยงจากสาธารณภัยในพื้นที่แต่ละระดับ มีการเชื่อมโยงของข้อมูลในทุกภาคส่วนและทุกระดับ โดยกำหนดให้มีข้อตกลงระหว่างหน่วยงานในการขอใช้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการประเมินความเสี่ยงจาก สาธารณภัยร่วมกัน เพื่อให้ได้แผนที่ความเสี่ยงจากสาธารณภัย (Risk Map) ในทุกพื้นที่ที่มีความเสี่ยง ทั้งนี้ ให้มีการปรับปรุงฐานข้อมูลเชิงสถิติเพื่อการประเมินความเสี่ยงจากสาธารณภัยอย่างสม่ำเสมอ

(1.2) การประเมินความเสี่ยงจากสาธารณภัยเพื่อใช้คาดการณ์สาธารณภัย โดยจำลองฉากทัศน์ (Scenario) ของภัยที่เคยเกิดขึ้นในอดีต (Historical Risk Scenario) และภัยที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต (Future Risk Scenario) รวมทั้งภัยจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เพื่อเตรียมความพร้อมในการรับมือกับสาธารณภัย

โดยแนวทางปฏิบัติข้างต้น ให้ที่ปรึกษาด้านเทคนิคจากสถาบันการศึกษา สถาบันวิจัยและพัฒนา หรือผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้อง และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ นำความรู้และแนวปฏิบัติจากภูมิปัญญาท้องถิ่น มาปรับใช้ร่วมกับความรู้เชิงวิทยาศาสตร์ในการประเมินความเสี่ยงจากสาธารณภัย เพื่อให้ผลการประเมิน มีความครอบคลุมประชากรทุกกลุ่มในพื้นที่ (Inclusive DRR)

(2) แนวทางปฏิบัติในการใช้ผลการประเมินความเสี่ยงในการวางแผน

ผลานผลการประเมินความเสี่ยงจากสาธารณภัยเข้าสู่กระบวนการวางแผนทั้งในระดับ กระทรวง ระดับภูมิภาค ในระดับจังหวัด และในระดับพื้นที่ โดยการวางแผนปฏิบัติการและการทบทวน กลยุทธ์ในการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย เพื่อจัดลำดับความสำคัญ จัดสรรทรัพยากร และริเริ่มโครงการ

ในการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยอย่างเป็นระบบ เช่น นโยบายของกระทรวง แผนบูรณาการในระดับพื้นที่ แผนพัฒนาจังหวัด แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยระดับจังหวัด แผนระดับอำเภอ และแผนระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(3) แนวทางปฏิบัติในการสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ

3.1 สื่อสารผลการประเมินความเสี่ยงของพื้นที่ให้แก่ทุกภาคส่วน ให้มีความตระหนัก เข้าใจ ความเสี่ยงในพื้นที่ และเตรียมความพร้อม สำหรับเป็นข้อมูลวางแผนการลงทุน จัดทำแผนบริหารความต่อเนื่อง (Business Continuity Plan : BCP)

3.2 จัดทำ ปรับปรุง และพัฒนาคู่มือการประเมินความเสี่ยงจากสาธารณภัย (Disaster Risk Assessment Guideline) สำหรับหน่วยงานภาครัฐในระดับพื้นที่เพื่อประเมินความเสี่ยงจากสาธารณภัยร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในภาคส่วนที่เกี่ยวข้องตลอดทั้งกระบวนการ

3.3 จัดทำ ปรับปรุง และพัฒนาสื่อการเรียนรู้ สำหรับประชาชนให้ครอบคลุมกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมโดยเฉพาะกลุ่มเปราะบาง กลุ่มแรงงานข้ามชาติ กลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติ เพื่อการเตรียมพร้อมรับมือสาธารณภัยที่จะเกิดขึ้นในอนาคตหรือสถานการณ์ที่สอดคล้องกับการจำลองฉากทัศน์ (Scenario) ที่ได้ทำการประเมินไว้แล้ว

3.4 พัฒนาศักยภาพให้ทุกภาคส่วนมีความรู้และความเข้าใจ ในการประเมินความเสี่ยงจากสาธารณภัย เพื่อให้สามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เป็นไปตามบริบทของพื้นที่

หน่วยงานรับผิดชอบ

- 1) หน่วยงานหลัก : มท.
- 2) หน่วยงานสนับสนุน : องค์กรภาครัฐ และภาคประชาสังคม

กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนามาตรการการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย

การจัดการความเสี่ยงเป็นกระบวนการที่ดำเนินการต่อจากการประเมินความเสี่ยง เพื่อขจัดหรือแก้ไขปัญหาค่าความเปราะบาง ความล่อแหลม และเพิ่มศักยภาพ

(1) **แนวทางปฏิบัติในการหลีกเลี่ยงความเสี่ยง (Risk Avoidance)** ในกรณีที่ผลการประเมินความเสี่ยงอยู่ในระดับสูงมาก หรือขั้นร้ายแรง จำเป็นต้องหลีกเลี่ยงความเสี่ยง โดยกำหนดให้มีมาตรการที่สามารถทำให้ความเสี่ยงหมดไปอย่างสิ้นเชิง โดยส่วนใหญ่มักเป็นมาตรการการลงทุนเชิงโครงสร้างขนาดใหญ่ หรือการย้ายอาคารออกจากสถานที่ที่เสี่ยงภัยไปยังพื้นที่ปลอดภัย เช่น การย้ายที่ตั้งชุมชน หมู่บ้านและอาคารสถานที่ ออกนอกพื้นที่เสี่ยงภัยร้ายแรง การแบ่งเขตจัดทำโซนนิ่ง การจัดทำผังเมือง เป็นต้น

(2) **แนวทางปฏิบัติในการป้องกันและลดผลกระทบจากความเสียหาย (Risk Prevention and Mitigation)** เป็นมาตรการที่ลดทอนผลกระทบในทางลบจากสาธารณภัยให้ลดลง โดยสามารถแบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ มาตรการเชิงโครงสร้าง (Structural Measure) และมาตรการที่ไม่ใช่โครงสร้าง (Non-structural Measure)

(2.1) มาตรการเชิงโครงสร้าง เป็นมาตรการที่ใช้สิ่งก่อสร้างหรือโครงสร้างทางกายภาพเพื่อลดหรือหลีกเลี่ยงผลกระทบของภัย โดยใช้เทคนิคเชิงวิศวกรรมต่าง ๆ เช่น การทำผนังหรือค้ำกันน้ำ ประตูน้ำ เขื่อน แก้มลิง ระบบระบายน้ำ เพื่อลดผลกระทบจากอุทกภัย การเสริมความแข็งแรงของโครงสร้างบ้าน อาคาร ให้สามารถต้านทานแรงสั่นสะเทือนแผ่นดินไหว หรือแรงลมพายุ การปรับความลาดชันของพื้นที่เพื่อลดการพังทลายของดิน การสร้างฝาย อ่างเก็บน้ำ หรือชุดสระน้ำเพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้ในช่่วงเกิดภัยแล้ง เป็นต้น

(2.2) มาตรการที่ไม่ใช้โครงสร้าง เป็นมาตรการเชิงนโยบาย กฎระเบียบ การวางแผนงาน และกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อลดความเสี่ยง เช่น กฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร การจัดทำผังเมืองกำหนดเขตพื้นที่ และจัดกลุ่มที่ตั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เพื่อหลีกเลี่ยงพื้นที่เสี่ยงภัย การปรับแผนการเกษตรตามฤดูกาล การพัฒนาพันธุ์พืชที่ทนต่อแมลงศัตรูพืชและความแห้งแล้ง รวมถึงส่งเสริมการปลูกพืชที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และสภาพภูมิอากาศ เป็นต้น

(3) **แนวทางปฏิบัติในการถ่ายโอนความเสี่ยง (Risk Transfer)** เป็นกระบวนการที่ต้องทำสัญญาหรือข้อตกลงเพื่อให้มีผู้มารับผลกระทบจากการความเสี่ยงแทน หรือกระจายความเสี่ยงออกไป เป็นการแบ่งเบาภาระให้กับประชาชน และภาคเอกชน โดยมากให้ความสำคัญกับภาระทางการเงินอันเป็นผลกระทบจากสาธารณภัย เช่น การใช้ระบบประกันความเสี่ยง การทำประกันภัย การจัดทำพันธบัตรภัยพิบัติ การให้สินเชื่อฉุกเฉิน หรือการให้ความช่วยเหลือทางการเงินภายในชุมชนหรือครอบครัว

(4) **แนวทางปฏิบัติในการยอมรับความเสี่ยง (Risk retention/Risk Acceptance)** ในกรณีที่ใช้แนวทางจัดการความเสี่ยงทั้ง 3 แนวทางข้างต้นแล้วยังไม่สามารถจัดการความเสี่ยงให้หมดไปได้ มาตรการที่จะจัดการความเสี่ยงที่หลงเหลืออยู่ ได้แก่ การเตรียมความพร้อม (Preparedness) และการปรับตัว (Adaptation) เพื่อเตรียมพร้อมรับมือและปรับวิถีการดำรงชีวิตให้สามารถอยู่ร่วมกับภัยและความเสี่ยงนั้น ๆ ได้อย่างปลอดภัย เช่น

(4.1) **การฝึกการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย** เป็นการสร้างความพร้อมและเพิ่มศักยภาพของหน่วยงานและบุคลากร รวมทั้งเป็นการทดสอบการประสานงานและการบูรณาการความร่วมมือให้ทราบจุดบกพร่องและช่องว่างในการปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉิน เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงขั้นตอน แนวทางปฏิบัติ และแผนที่เกี่ยวข้อง ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในแต่ละระดับ ทั้งนี้ การฝึกการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยให้หมายรวมถึงการฝึกซ้อมแผน การซักซ้อม และการฝึกปฏิบัติตามความเหมาะสมและความจำเป็นของแต่ละหน่วยงาน

ให้กองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแต่ละระดับ และหน่วยงานที่รับผิดชอบแผนสนับสนุนการปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉินแต่ละด้าน จัดให้มีการฝึกการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเพื่อสร้างความพร้อมและเพิ่มศักยภาพอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ทั้งนี้ ให้พิจารณาทำการฝึกด้วยประเภทและรูปแบบที่เหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การฝึก และขอบเขตของภารกิจที่จะทำการฝึก

(4.2) การจัดทำแผนการอพยพ

ให้กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแต่ละระดับจัดทำแผนอพยพ แผนอพยพส่วนราชการ หรือวางมาตรการการอพยพซึ่งอย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญประกอบด้วย บัญชีจำนวน

ผู้อพยพ บัญชีส่วนราชการ สิ่งอำนวยความสะดวกในการอพยพ การกำหนดเขตพื้นที่รองรับการอพยพให้อยู่ในพื้นที่ที่เหมาะสม การกำหนดเจ้าหน้าที่หรือผู้รับผิดชอบการอพยพไว้ให้ชัดเจน การกำหนดเส้นทางอพยพหลักและเส้นทางอพยพสำรองสำหรับแต่ละประเภทภัย รวมทั้งการสำรวจและการจัดเตรียมพาหนะ น้ำมันเชื้อเพลิง แหล่งพลังงานและระบบสื่อสารสำหรับการอพยพ

(4.3) การจัดเตรียมพื้นที่รองรับการอพยพ

พื้นที่รองรับการอพยพจัดเป็นพื้นที่ปลอดภัยที่จัดเตรียมไว้สำหรับเป็นที่พักชั่วคราวแก่ผู้ประสบภัยที่เคลื่อนย้ายออกจากถิ่นที่อยู่อาศัยที่เกิดสาธารณภัยหรือเสี่ยงต่อการเกิดสาธารณภัย ดังนั้นพื้นที่รองรับการอพยพต้องเป็นพื้นที่ปลอดภัยจากสาธารณภัยและความเสี่ยงต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น และเส้นทางคมนาคมง่ายต่อการเข้าถึง โดยมีการจัดระเบียบพื้นที่รองรับการอพยพให้เป็นสัดส่วน และเหมาะสม

(4.4) การเตรียมการจัดตั้งศูนย์พักพิงชั่วคราว (Temporary Shelter Management)

เป็นการแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยชั่วคราวในสถานการณ์ที่เกิดสาธารณภัยขึ้นซึ่งรัฐต้องมีการเตรียมแผนรับมือต่อจากการอพยพในภาวะฉุกเฉิน โดยกำหนดอาคารที่จะใช้เป็นศูนย์พักพิงชั่วคราวไว้และการบริหารจัดการในศูนย์พักพิงชั่วคราว เพราะจะมีผลโดยตรงต่อการดำรงชีวิตและศักดิ์ศรีกับผู้ประสบภัยที่เข้าพักพิง ทั้งนี้การเตรียมการจัดตั้งศูนย์พักพิงชั่วคราวที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพควรประกอบด้วยอย่างน้อย ดังนี้

(4.4.1) จัดหาสถานที่ตั้งศูนย์พักพิงชั่วคราว โดยกองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแต่ละระดับต้องดำเนินการคัดเลือกสถานที่ตั้งจากการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนโดยเฉพาะกลุ่มเปราะบาง โดยคำนึงถึงความปลอดภัยไม่เสี่ยงต่อการเกิดภัยซ้ำ มีการคมนาคมสะดวกมีความพร้อมของสาธารณูปโภค เช่น ประปา ไฟฟ้า เป็นต้น รวมทั้งกองอำนาจการต้องกำหนดนโยบายในการเปิดและปิดศูนย์ให้ชัดเจน

(4.4.2) การจัดการภายในศูนย์พักพิงชั่วคราวให้เป็นไปตามโครงสร้างแผนการบริหารจัดการศูนย์พักพิงชั่วคราว

(4.4.3) กำหนดปัจจัยความจำเป็นขั้นต่ำของศูนย์พักพิงชั่วคราวที่เหมาะสมตามมาตรฐานสเปียร์

(4.4.4) ให้มีการบริหารจัดการข้อมูลผู้อพยพ โดยมีการเก็บบันทึกข้อมูลที่จำเป็นประกอบด้วย ข้อมูลประชากร ข้อมูลส่วนบุคคล และข้อมูลด้านธุรการ

ทั้งนี้ เมื่อสถานการณ์สาธารณภัยสิ้นสุดลง เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์จะเตรียมความพร้อมสำหรับการอพยพกลับ และหัวหน้าศูนย์จะประกาศปิดศูนย์

ให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงมหาดไทย (กรมการปกครอง) เป็นหน่วยงานหลัก ในการจัดทำแผนบริหารจัดการศูนย์พักพิงชั่วคราว

(4.5) แผนบริหารความต่อเนื่อง (Business Continuity Plan : BCP) เป็นแผนรองรับการดำเนินภารกิจในการบริหารราชการและให้บริการประชาชนได้อย่างต่อเนื่องเมื่ออยู่ในสภาวะวิกฤต โดยแนวคิดการบริหารความต่อเนื่องของหน่วยงานภาครัฐเน้นการควบคุม ดูแล และป้องกันทรัพยากรที่สำคัญต่อการดำเนินงานหรือให้บริการเพื่อสร้างประโยชน์สูงสุดสำหรับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยหากการควบคุมภายในที่มีอยู่ไม่สามารถควบคุมดูแลและป้องกันได้ทั้งหมดเมื่อเกิดสภาวะวิกฤตจะทำให้การดำเนินงานหรือการให้บริการของหน่วยงานลดลงและไม่ต่อเนื่อง ดังนั้น บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ คือ ต้องเร่งดำเนินการให้การดำเนินงานหรือการให้บริการกลับมาให้เหมือนภาวะปกติแม้ในสถานการณ์

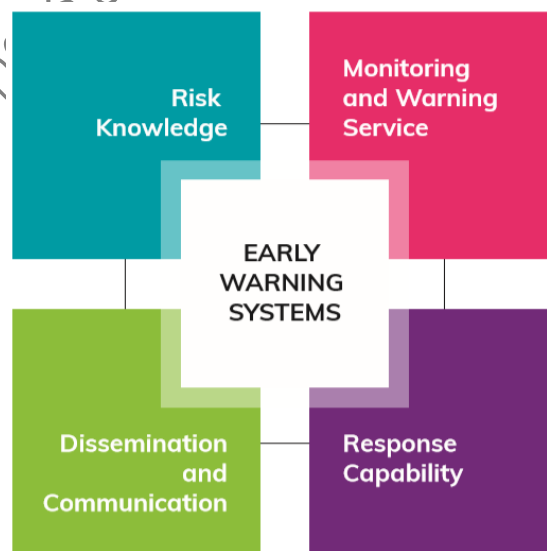
สาธารณสุขตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 24 เมษายน พ.ศ. 2555 และวันที่ 31 มีนาคม 2563 ทั้งนี้ ส่งเสริมให้ภาคเอกชนมีการจัดทำแผนบริหารความต่อเนื่อง (Business Continuity Plan: BCP)

(4.6) การแจ้งเตือนภัย (Warning)

การดำเนินการแจ้งเตือนภัยเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการป้องกัน การลดผลกระทบ และการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยที่จะเกิดขึ้น โดยการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสาธารณภัยและการเตือนภัยที่รวดเร็วตรงกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้หน่วยงานและประชาชนเตรียมความพร้อมรับมือกับสาธารณภัยที่จะเกิดขึ้นได้อย่างทันท่วงที ก็จะลดความสูญเสียต่อชีวิตและทรัพย์สิน ตลอดจนผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและเศรษฐกิจ ปกติแล้วเมื่อก้าวถึงการแจ้งเตือนภัยจะหมายถึงการแจ้งเตือนภัยล่วงหน้า (Early Warning) กล่าวคือ การให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์และทันเหตุการณ์ผ่านช่องทางต่าง ๆ ไปยังหน่วยงาน/องค์กร และประชาชน เพื่อให้บุคคลที่กำลังเผชิญความเสี่ยงต่อการเกิดสาธารณภัยสามารถกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อหลีกเลี่ยงหรือลดความเสี่ยงและพร้อมที่จะรับกับสถานการณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนอพยพไปยังสถานที่ปลอดภัยได้อย่างทันท่วงที

ประการสำคัญของการแจ้งเตือนภัย ก็คือ ระบบเตือนภัยแบบครบวงจร (End-to-End Warning System) ที่มุ่งเน้นกระบวนการดำเนินการตั้งแต่ต้น ได้แก่ การวิเคราะห์ ประเมินความเสี่ยง เพื่อแจ้งเตือนไปยังหน่วยงานและประชาชน ให้สามารถอพยพไปยังพื้นที่ปลอดภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผ่านช่องทางสื่อสารต่าง ๆ ที่ได้จัดเตรียมไว้

(4.6.1) แนวทางปฏิบัติของระบบการเตือนภัย เป็นการจัดการโครงสร้างระบบเตือนภัย และระบบสื่อสาร โครงสร้างพื้นฐานด้านการเตือนภัย ในการพัฒนาการแจ้งเตือนภัย วิเคราะห์ข้อมูลสาธารณภัย และการส่งข้อมูลที่ถูกต้องรวดเร็วไปยังส่วนราชการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประชาชน ซึ่งการพัฒนาและเชื่อมโยงระบบการแจ้งเตือนและเฝ้าระวังภัยที่มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก (แผนภาพที่ 5-1) ได้แก่

แผนภาพที่ 5-1 องค์ประกอบสำคัญของระบบเตือนภัยล่วงหน้า

ที่มา: Five Approaches to Build Function Early Warning System: UNDP (2018)

- องค์ความรู้ด้านความเสี่ยงสาธารณสุข (Risk Knowledge) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านสาธารณสุขแต่ละด้านเพื่อใช้ในการประเมินความเสี่ยงจากสาธารณสุข และจัดทำข้อมูลความเสี่ยงเชิงพื้นที่ เพื่อเตรียมความพร้อมในการป้องกันและลดผลกระทบ รวมทั้งเป็นข้อมูลสนับสนุน/ตัดสินใจในการแจ้งเตือนภัยให้ตรงกับพื้นที่ที่จะได้รับผลกระทบเมื่อสาธารณสุขเกิดขึ้น อย่างไรก็ตามการประเมินความเสี่ยงไม่ควรดำเนินการเพียงครั้งเดียวควรมีการปรับปรุงตามระยะเวลา โดยขึ้นอยู่กับ การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม กาลเวลา และบริบทของพื้นที่

- การติดตามสถานการณ์ การพยากรณ์ และการแจ้งเตือน (Monitoring and Warning Service) เป็นขั้นตอนในการเฝ้าระวัง ติดตามสถานการณ์ และการวิเคราะห์คาดการณ์สาธารณสุขที่จะเกิดขึ้น โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ นวัตกรรม แบบจำลองการวิเคราะห์ข้อมูลจำนวนมาก (Data Analytic and BIG DATA) และปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) เพื่อให้การคาดการณ์มีความถูกต้อง แม่นยำ

- การสื่อสารและการเผยแพร่ข้อมูล (Dissemination and Communication) เมื่อได้ผลการวิเคราะห์สถานการณ์สาธารณสุขแล้ว สิ่งสำคัญในการแจ้งเตือนภัย คือ การจัดทำข้อความหรือคำแจ้งเตือนที่ชัดเจน เข้าใจง่าย และเกิดประโยชน์ต่อชุมชน/ประชาชนมากที่สุด (เวลาที่เกิดสาธารณสุข ระยะเวลาการเกิด พื้นที่ที่จะได้รับผลกระทบ แนวทางการปฏิบัติและการเตรียมพร้อม ฯลฯ) เพื่อให้ประชาชนไม่เกิดความสับสนและสามารถปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง รวมทั้งต้องจัดเตรียมโครงสร้างพื้นฐานระบบสื่อสาร (Communication Infrastructure) และระบบ/อุปกรณ์เตือนภัยให้ครอบคลุมพื้นที่เสี่ยงภัย

- ศักยภาพของประชาชนในการตอบสนองต่อคำเตือนที่ได้รับแจ้ง (Response Capability) เมื่อชุมชน/ประชาชนในพื้นที่ได้รับข้อความ/สัญญาณแจ้งเตือนแล้วสิ่งที่สำคัญที่สุดคือ ความตระหนักถึงความปลอดภัย การป้องกันและเตรียมความพร้อมรับมือกับสาธารณสุขที่จะเกิดขึ้น ตั้งแต่การสร้างเสริมความเข้มแข็งในชุมชน การป้องกันและลดผลกระทบ ความสามารถจัดการในภาวะฉุกเฉิน ตลอดจนการอพยพไปยังพื้นที่ปลอดภัย

(4.6.2) กระบวนการแจ้งเตือนภัย เพื่อให้เป็นมาตรฐานในการปฏิบัติงานด้านการเตือนภัยแต่ละระดับของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากสาธารณสุขที่เกิดขึ้นโดยเฉพาะภัยธรรมชาติมีระยะเวลาในการเกิดที่แตกต่างกัน ดังนั้น ในการเตือนภัยจะต้องพิจารณาตามประเภทของสาธารณสุขภัย โดยแบ่งกระบวนการเตือนภัยเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเฝ้าระวัง ติดตามสถานการณ์ เป็นการติดตามข้อมูลความเคลื่อนไหวของเหตุการณ์ และปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ ที่อาจส่งผลให้เกิดสาธารณสุข รวมทั้งทำหน้าที่เฝ้าระวังให้ข้อมูลและข่าวสารแก่ประชาชน โดยมีส่วนราชการและหน่วยงานเกี่ยวข้องที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และเครื่องมือทางเทคนิค เช่น กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรมอุตุนิยมวิทยา กรมชลประทาน กรมทรัพยากรธรณี กรมอุทกศาสตร์ กองทัพเรือ สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำ (องค์การมหาชน) สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน) ฯลฯ มีหน้าที่เฝ้าระวัง และติดตามสถานการณ์ปฏิบัติงานตลอด 24 ชั่วโมง

โดยให้กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม เป็นหน่วยจัดวางระบบ สื่อสาร รวมทั้งให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจัดเตรียม จัดหาอุปกรณ์และเครื่องมือสื่อสารสำหรับเชื่อมกับระบบสื่อสาร ให้เพียงพอและใช้การได้ตลอดเวลา โดยให้กองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติแลกเปลี่ยน ข้อมูลข่าวสาร วิเคราะห์และประเมินสถานการณ์เพื่อตัดสินใจในการเตรียมรับมือกับสาธารณภัย

ขั้นตอนที่ 2 การแจ้งเตือนล่วงหน้า เป็นการแจ้งข้อมูลข่าวสารที่บ่งชี้ว่ามีแนวโน้มที่จะเกิดสาธารณภัยขึ้นในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงภัยไปยังส่วนราชการ หน่วยงาน กองอำนาจการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยแต่ละระดับ และประชาชน เพื่อให้ติดตามข้อมูลข่าวสารและความเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่อง

ให้กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม เป็นหน่วยประสานงานกลาง ร่วมกับกรมประชาสัมพันธ์ ในการจัดวางแนวทาง มาตรการ และขั้นตอนการปฏิบัติ ร่วมกับหน่วยงานที่มีหน้าที่ ในการเฝ้าระวังติดตามสถานการณ์ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และแจกจ่ายข้อมูลข่าวสาร เพื่อให้การแจ้งเตือนล่วงหน้าที่มีมาตรฐานเป็นรูปแบบเดียวกันสะดวกต่อการรับทราบและทำความเข้าใจกับข้อมูลที่ได้รับ

หากประเมินสถานการณ์แล้วคาดว่าจะมีโอกาสเกิดสาธารณภัยมากกว่าร้อยละ 60 เพื่อเป็นการแจ้งแนวทางปฏิบัติให้กับส่วนราชการ หน่วยงาน กองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย แต่ละระดับ และประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัย ในการเตรียมความพร้อมรับมือกับสาธารณภัยที่จะเกิดขึ้น ให้มีการแจ้งเตือนภัยทันที โดยควรมีข้อมูลการแจ้งเตือนภัย ดังนี้

- คาดการณ์ระยะเวลา และบริเวณพื้นที่ที่จะเกิดสาธารณภัย
- ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นและความยาวนานของภัย (ระยะเวลา)
- แนวทางการปฏิบัติตนของส่วนราชการ หน่วยงาน และประชาชน
- การเตรียมความพร้อมรับมือ เช่น อาหาร น้ำดื่ม ยารักษาโรค เป็นต้น

ให้กองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกลาง จัดวางแนวทาง มาตรการ และขั้นตอนการปฏิบัติ ร่วมกับหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการแจ้งเตือนภัยเพื่อการส่งการไปยัง กองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแต่ละระดับ ศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเขต พร้อมทั้ง ให้กรมประชาสัมพันธ์ร่วมกับกรมการปกครอง กำหนดขั้นตอนวิธีปฏิบัติเพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ แจกจ่าย ข้อมูลข่าวสาร และแจ้งเตือนภัยให้กับผู้ปกครองท้องที่และประชาชนเพื่อให้มั่นใจได้ว่าประชาชนได้รับข้อมูล ข่าวสารที่ถูกต้องและรวดเร็ว โดยมีการปฏิบัติเพื่อเตรียมรับสถานการณ์เป็นไปตามแนวทางที่กำหนด

ขั้นตอนที่ 3 การรับมือและการอพยพ หากคาดว่าสาธารณภัยที่เกิดขึ้น จะส่งผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในพื้นที่ ให้ดำเนินการแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประชาชน ให้อพยพไปยังพื้นที่ปลอดภัย หรือพื้นที่ที่หน่วยงานราชการ มูลนิธิ องค์กร หรือเอกชนได้จัดเตรียมไว้

กองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแต่ละระดับพิจารณากำหนด แนวทางและขั้นตอนการปฏิบัติสำหรับส่วนราชการ หน่วยงาน และองค์กรเอกชนในการรับมือกับ สาธารณภัยที่เกิดขึ้น โดยศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเขต เป็นหน่วยงานสนับสนุนทรัพยากร เครื่องจักรกล เครื่องมือพิเศษ หากเกินศักยภาพที่จะรับมือกับสถานการณ์ได้ให้รายงานกองอำนาจการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยกลางทราบทันที

ทั้งนี้ ระยะเวลาในการแจ้งเตือนล่วงหน้าขึ้นอยู่กับสาธารณสุขแต่ละประเภท ให้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์และประเภทของสาธารณสุข เช่น ดินโคลนถล่ม/น้ำป่าไหลหลากอาจมีระยะเวลาในการแจ้งเตือน 1-2 วัน ในขณะที่ธรณีพิบัติภัยสึนามิจะมีระยะเวลา 1-2 ชั่วโมงในการแจ้งให้อพยพ โดยในส่วนของ การเฝ้าระวังและติดตามสถานการณ์หน่วยงานที่รับผิดชอบและเกี่ยวข้องในแต่ละประเภทของสาธารณสุข จะต้องปฏิบัติการตลอด 24 ชั่วโมง

การกำหนดระดับ/สัญลักษณ์/สีการแจ้งเตือนภัยให้เป็นไปตามบริบท และภารกิจของแต่ละหน่วยงานที่รับผิดชอบ โดยอ้างอิงจากระดับสถานการณ์/ความรุนแรงของสาธารณสุข ตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ

(4.6.3) การพัฒนาและเชื่อมโยงระบบการแจ้งเตือนของคนและชุมชนในพื้นที่เสี่ยงภัย

การพัฒนาระบบเตือนภัยมีความจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อทำให้การเตือนภัยมีความแม่นยำ น่าเชื่อถือและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยมีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

- พัฒนาศักยภาพในการพยากรณ์และการเผยแพร่ข้อมูลเตือนภัย อาทิ
 - ปรับปรุงอุปกรณ์เครื่องมือและเทคโนโลยีให้สามารถรองรับกับระบบเตือนภัยในปัจจุบันและต่างประเทศได้

- พัฒนา เทคโนโลยี นวัตกรรม และแบบจำลองในการพยากรณ์และคาดการณ์ สาธารณภัย โดยนำการวิเคราะห์ข้อมูลจำนวนมาก (Data Analytic and BIG DATA) และปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) มาใช้ในการพยากรณ์และคาดการณ์

- จัดทำระเบียบปฏิบัติประจำ (Standard Operating Procedure : SOP) และเสริมสร้างขีดความสามารถของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน

- จัดวางระบบสื่อสารหลัก อย่างน้อย 2 ระบบ และระบบสื่อสารสำรอง
- จัดเตรียมและติดตั้งโครงสร้างพื้นฐานระบบสื่อสารและอุปกรณ์เตือนภัย ให้ครอบคลุมพื้นที่เสี่ยงภัย

- เสริมสร้างกระบวนการและวิธีการเตือนภัย โดยมีแนวทาง ดังนี้
 - เตรียมความพร้อมและสร้างความตระหนัก รวมถึง ให้ประชาชนมีการรับรู้ และเข้าใจความเสี่ยงจากข้อมูลที่ได้รับ โดยจัดให้มีการฝึกอบรม เช่น อาสาสมัครแจ้งเตือนภัยในชุมชนเมือง ตำบลและหมู่บ้าน เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับระบบเตือนภัยที่มีความแตกต่างกันของภัยแต่ละประเภท เป็นต้น

- จัดให้มีการฝึกกระบวนการระบบเตือนภัยเพื่อเป็นการทดสอบ แผนปฏิบัติการ แผนเผชิญเหตุ ขั้นตอน เครื่องมือ อุปกรณ์ และความพร้อมของประชาชนทั้งในระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

(4.6.4) เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้ทั่วถึงอย่างสม่ำเสมอ โดยนำเทคโนโลยีมาสนับสนุนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น แผนที่เสี่ยงภัย แอปพลิเคชัน จัดทำ Web Service ในการนำเสนอข้อมูล และ Mobile Application เพื่อเป็นช่องทางในการให้บริการข้อมูล และแจ้งเตือนภัยให้แก่ประชาชนและบุคคลที่ต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษในกลุ่มเสี่ยงอื่น ๆ ผ่านสมาร์ทโฟน (Smart Phone) หรือแท็บเล็ต (Tablet) หรือระบบอื่นที่สามารถเข้าถึงได้โดยง่าย

(4.7) การเตรียมความพร้อมด้านทรัพยากรสาธารณสุข ซึ่งประกอบด้วย สิ่งของสำรองจ่าย เพื่อการช่วยเหลือผู้ประสบภัย ได้แก่ อาหาร เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม เต็นท์ ที่พักชั่วคราว ยารักษาโรค อุปกรณ์เครื่องใช้ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เป็นต้น เครื่องจักรกลสาธารณสุข อุปกรณ์เครื่องมือพิเศษสำหรับแต่ละประเภทภัย วัสดุสิ้นเปลือง รวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ นอกจากนี้ ยังมีทรัพยากรอื่น ๆ เช่น คนงบประมาณ ระบบเทคโนโลยี ข้อมูลสาธารณสุข รวมถึงความเชี่ยวชาญพิเศษ การเตรียมความพร้อมด้านทรัพยากรเป็นความรับผิดชอบร่วมกันของทุกหน่วยงานในประเทศทั้งภาครัฐส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น การมีส่วนร่วมทั้งบุคคลในชุมชน ภาคเอกชน และองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร มูลนิธิต่าง ๆ โดยการบูรณาการให้สามารถระดมทรัพยากรจากหลายหน่วยงาน ที่จำเป็นในการจัดการความเสี่ยง ให้มีความพร้อมสามารถตอบสนองการปฏิบัติแบบเต็มการขีดความสามารถของทรัพยากรอยู่ตลอดเวลาตั้งแต่ในภาวะก่อนเกิดภัย โดยมีกระบวนการ ได้แก่ การประเมินความต้องการในการใช้ทรัพยากรในแต่ละประเภทภัย การประมาณทรัพยากรที่จำเป็นต้องใช้ การกำหนดมาตรฐานกลางสำหรับการจัดหา การดำเนินการจัดหาทรัพยากรเพื่อมาสำรองเตรียมพร้อมรับมือสาธารณสุข ระบบคลังและการจัดเก็บรักษาตามมาตรฐานของแต่ละผลิตภัณฑ์ในคลังเก็บ (Stockpiling) การตรวจสอบสถานะความพร้อมใช้ของทรัพยากร การบำรุงรักษา การฝึกทักษะความชำนาญในการใช้งานอุปกรณ์และระบบต่าง ๆ การจัดทำฐานข้อมูลบัญชีทรัพยากร การวางระบบการจัดสรรทรัพยากร รวมทั้งระบบการระดมสรรพกำลัง การวางแผนในระบบโลจิสติกส์ การจัดทำคู่มือปฏิบัติมาตรฐานเฉพาะระบบการเตรียมความพร้อมนี้จะให้แนวทางที่สอดคล้องและเชื่อถือได้ในการสนับสนุนการตัดสินใจจัดสรรทรัพยากร

หน่วยงานรับผิดชอบ

- 1) หน่วยงานหลัก : ทุกหน่วยงานและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง
- 2) หน่วยงานสนับสนุน : มท.

กลยุทธ์ที่ 3 ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนและทุกระดับสร้างความเป็นหุ้นส่วนในการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย

เป็นการมุ่งเน้นบทบาทการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในฐานะหุ้นส่วนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้วยการกำหนดบทบาทของแต่ละภาคส่วนให้มีความชัดเจน เพื่อสร้างการรับรู้บทบาทภารกิจและความรู้สึกในความเป็นส่วนหนึ่งของการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยร่วมกัน โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกกลุ่มผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนได้ “ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา” ตามวงจรการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย ซึ่งเป็นแนวทางในการนำเรื่องของการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยเข้าสู่กระแสหลักในการพัฒนาอย่างยั่งยืนของประเทศ (Mainstreaming Disaster Risk Reduction into Development) และเสริมสร้างความเข้มแข็งหรือภูมิคุ้มกันให้แก่ชุมชน สังคม และประเทศต่อไป

ทั้งนี้ รัฐจะต้องกำหนดนโยบายการสร้างความเป็นหุ้นส่วนในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยเป็นนโยบายสำคัญของประเทศ โดยขับเคลื่อนการบูรณาการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยให้ทุกภาคส่วนนำไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งให้ความสำคัญในการวางแผน และจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน

(1) แนวทางปฏิบัติในการกำหนดให้เป็นนโยบายแห่งรัฐที่สำคัญ

(1.1) ส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในฐานะหุ้นส่วนในการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย ได้แก่ การร่วมจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในทุกระดับ และระบุงการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยไว้ในยุทธศาสตร์และแผนพัฒนาของประเทศ

(1.2) สนับสนุนและจัดสรรงบประมาณสำหรับการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย การเผชิญเหตุ และการฟื้นฟู

(1.3) ศึกษา วิจัย และรวบรวมมาตรการ ข้อบังคับ กฎเกณฑ์ และระเบียบที่เกี่ยวกับการจัดการสาธารณภัยในทุกภาคส่วน แต่ละระดับ เพื่อใช้จัดการกระบวนการและวางแผนของทุกภาคส่วนในฐานะหุ้นส่วนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เช่น การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment : EIA) การประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ (Strategic Environmental Assessment : SEA) กฎหมายอาคาร (Building Code) เป็นต้น

(1.4) ทบทวนและปรับปรุงนโยบาย กฎหมาย และบทบาทของทุกภาคส่วน ทุกระดับในการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยของประเทศ

(1.5) รัฐควรมีนโยบายแพลตฟอร์ม

- สร้างความเข้มแข็งในการประสานงานระหว่างหน่วยงาน และการสร้างความร่วมมือระหว่างรัฐบาล ภาคประชาสังคม ภาคเอกชน และอื่น ๆ ในทุกระดับ

- จัดให้มีสมัชชาการจัดการสาธารณภัยเป็นเวทีสาธารณะระดับชาติ เพื่อเปิดโอกาสให้ภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคมได้ร่วมแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ประสบการณ์ และเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อค้นหาทางออกในประเด็นปัญหาหารือที่แต่ละภาคส่วนให้ความสำคัญ และนำไปสู่การเสนอแนะพัฒนานโยบายสาธารณะในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยของประเทศอย่างเป็นระบบและเป็นไปอย่างมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยจัดให้มีการประชุม อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง หรือตามความเหมาะสม

- ผู้ประสานงานด้านการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยในแต่ละกระทรวงที่เกี่ยวข้อง ประสานการปฏิบัติในการจัดทำดำเนินการและติดตามแผนของหน่วยงานในการดำเนินกิจกรรมลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย และสนับสนุนให้มีการนำการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยไปสู่การปฏิบัติร่วมกันของหน่วยงานระดับกรมในสังกัด หน่วยงานเครือข่าย และกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของกระทรวงในระดับชาติ จังหวัด และระดับท้องถิ่น รวมทั้งให้ความรู้ และ/หรือ การอบรมเกี่ยวกับการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยให้แก่หน่วยงานระดับกรมในสังกัดที่เกี่ยวข้อง

(1.6) จัดทำบันทึกข้อตกลงระหว่างภาคประชาสังคม/ภาคเอกชน กับภาครัฐในการนำนโยบายการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยไปสู่การปฏิบัติ

(1.7) พัฒนาและส่งเสริมการสร้างความตระหนักให้แก่ผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ทั้งภาคประชาสังคม ภาคเอกชน ประชาชน ตลอดจนชุมชนในสังคม ให้เป็นผู้มีอำนาจตัดสินใจและมีบทบาทในการบริหารจัดการ ในฐานะหุ้นส่วนผู้ดำเนินการกิจการความเสี่ยงจากสาธารณภัย (To Empower)

(1.8) พัฒนาและส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนตั้งแต่ระดับชาติถึงชุมชน ดำเนินแผนงาน โครงการ/กิจกรรม/เวทีสาธารณะ ที่เกี่ยวกับการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย เช่น การจัดลำดับความเสี่ยงที่ต้องมีมาตรการเสริมสร้างความร่วมมือ/การมีส่วนร่วม แผนสนับสนุนงบประมาณ เป็นต้น

(1.9) ส่งเสริมการบริหารความพร้อมต่อสภาวะวิกฤตและการจัดทำแผนรองรับการบริหารความต่อเนื่อง ให้แก่ทุกภาคส่วน

(1.10) ส่งเสริมและสนับสนุนโครงการความร่วมมือภาครัฐและเอกชนโดยการให้เอกชน เข้ามามีส่วนร่วมกับภาครัฐในการจัดสร้าง ปรับปรุง และพัฒนาการบริหารจัดการสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ขึ้นพื้นฐาน รวมถึงการให้บริการที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ให้แก่ประชาชน

(1.11) กำหนดมาตรการการเงินการคลัง และการส่งเสริมการลงทุน เพื่อการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยให้แก่ภาคเอกชน และภาคประชาชน เช่น การออกพันธบัตร มาตรการทางภาษี เป็นต้น

(1.12) ส่งเสริมสถาบันประกันภัย สถาบันการเงิน เพื่อให้ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ประชาชน เข้าถึงระบบประกันความเสี่ยง การทำประกันภัย การให้สินเชื่อฉุกเฉิน หรือการให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ชุมชน/ครอบครัว เพื่อการถ่ายโอนความเสี่ยงจากสาธารณภัย

(2) แนวทางปฏิบัติในการร่วมเป็นหุ้นส่วนการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย

(2.1) ภาคประชาสังคม

เสริมสร้างให้ภาคประชาสังคมมีบทบาทด้านการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย การเผชิญเหตุ และการฟื้นฟู เช่น การให้ความรู้เฉพาะทาง คำแนะนำในทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำและดำเนินงานตามกรอบ กฎเกณฑ์ มาตรฐาน และแผนงานที่เกี่ยวกับการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย ร่วมสนับสนุน สร้างความตระหนักรู้ให้กับประชาชน ชุมชนมีความพร้อมรับมือและการฟื้นกลับเร็ว

(2.2) สถาบันทางการศึกษา นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ องค์กรวิจัย

ศึกษา พัฒนาองค์ความรู้ งานวิจัย และสร้างสรรค์นวัตกรรมด้านการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย รวมทั้งเผยแพร่ความรู้ในเรื่องดังกล่าว เพื่อประโยชน์ในการประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของประเทศและพื้นที่ ตลอดจนส่งเสริมความร่วมมือทางวิชาการ

(2.3) ภาคเอกชน เช่น องค์กรธุรกิจ สถาบันการเงิน

มุ่งเน้นให้ดำเนินงานทางธุรกิจที่รับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัย อย่างเป็นรูปธรรมและครบวงจร (Corporate Social Responsibility : CSR) และมีการบริหารความต่อเนื่องทางธุรกิจ รวมถึงส่งเสริมให้นำแนวทางการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยมาผนวกเข้ากับรูปแบบและวิธีดำเนินธุรกิจ ด้วยการใช้องค์ความรู้ ประสบการณ์ การลงทุน สร้างความตระหนักรู้ให้กับพนักงาน ลูกค้าของตน ตลอดจนสนับสนุนการวิจัยและสร้างนวัตกรรม เทคโนโลยีสำหรับการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย โดยแบ่งปัน และเผยแพร่ข้อมูล ความรู้ และแนวทางปฏิบัติที่เปิดเผยได้ รวมทั้งสนับสนุนผู้เชี่ยวชาญ เครื่องมือ เครื่องจักร อุปกรณ์เพื่อการจัดการสาธารณภัย

(2.4) สื่อ

ส่งเสริมบทบาทและการมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนัก และรู้เท่าทันภัยให้แก่ประชาชน โดยสร้างสรรค์เนื้อหาสาระ (Key Message) ออกแบบการสื่อสารความเสี่ยง สาธารณภัย (Risk Communication) สู่สาธารณะ และเผยแพร่ข้อมูลที่ถูกต้อง เชื่อถือได้ มีความหลากหลาย เข้าถึงประชาชนทุกกลุ่ม ปฏิบัติตามนโยบายการสื่อสารความเสี่ยงจากสาธารณภัย สนับสนุนระบบเตือนภัยล่วงหน้า กระตุ้นและสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัย (Safety Culture) และการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างจริงจัง ในการรณรงค์เผยแพร่ความรู้ให้แก่ประชาชนทุกกลุ่ม ให้เหมาะสมกับความต้องการของประชาชนแต่ละกลุ่ม และนำเสนอในช่วงเวลาที่เหมาะสม

หน่วยงานรับผิดชอบ

- 1) หน่วยงานหลัก : หน่วยงานภาครัฐที่มีภารกิจเกี่ยวข้อง
- 2) หน่วยงานสนับสนุน : หน่วยงานและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง